

ՄԱՅԻ

Տարեկան գինը 7 ռուբլ, կես տարվանը 4 ռուբլ:

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը, պ. Ծառուկեանի և Արամյանների խնամքով:

Օտարաքաղաքացիք գիմում են ուղղակի

Тифлис. Редакция „Маяк“

Խմբագրատանը բաց է առաւօտեան 10—2

(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամէն լիզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հայաստան և Եւրոպա. — Եւրոպայի տեսակէտէն յայտնի է, որ Պատերազմական բռնիքը Մեր հոգեւորականների մասին, Նամակ Ներքին-Արտաքինիքի, Նամակ-Քաղաքացիքի, Ներքին լուրերի, — Արտաքին լուրերի տեսակէտէն: Թիւրքիա: Աւստրո-Ունգարիա: Ֆրանսիա: Արտաքին լուրերի, — Խառն լուրերի, — Յայտարարութիւններ: — Տեղեկացոյց: — Բանասիրական: Մի հետաքրքիր հարց:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱ

Երկրամեան Եւրոպան կարծես բոլորովին մոռացել է թէ բացի Եւրոպական Թիւրքիայից կան քրիստոնեաները և այդ պետութեան սահմանները սակաւթիւ չեն ափսոսանքով թիւրքիայում: Հայաստանը, քրիստոնեութեան այն օրօրոցը, կարծես բոլորովին մոռացված է արեւմտեան Եւրոպայից: Ի՞նչ են արել հայեր, ո՞ւմ են փնտել

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻ ՀԵՏԱԲՐԻՐ ՀԱՐՑ

Երկար ժամանակ չէ որ մեր հայոց ազգը իւր մտաւոր թմրութիւնից, ուր մասնատկանութիւնը գցել էր նրան, կամայ կամաց արթնանում է: Այդ միջոցը, 19 դարի սկիզբները կարելի է նշանակել, երբ թէ Տաճկաստանի և թէ Ռուսաստանի հայերի կեանքի մէջ նշմարվում է մի առանձին ձգտումն զգալի ուսումը: Ուսման հարցը սկսում է հետաքրքրել հայոց ազգը, ուսմանը կրօնական, իսկ ուսմանը նիւթական ինտերէսներով ոգեւորված իւրեանց որդիներին թէ ուսումնարանում (եթէ այդպիսի գտնուի) էին թէ տրիպոլիսի մօտ և թէ խանութներ կարգաւ և գրեւ ռուսումն են տալիս: Անդրկովկասեան հայերի մէջ այդ ժամանակները, Տաճկաստանից, մասնաւոր վանք քաղաքից, եկած թափառական վարժապետները, իւրեանց կրօնական խտրութեամբ, աւելի յարգանք և ժողովրդականութիւն էին ստանում, չէր նայելով որ նրանցից շատերը իւրեանց գործը թերի թողած, կարճ միջոցից յետոյ հայրենիք էին դառնում, ինչպէս և ինչ էին սովորեցնում այդ տրիպոլիսի մեջ իւրաքանչիւրիս յայտնի է: Դոցա մօտ հայ մանուկները թէ և մի քանի տարուց յետոյ բնական արած էին լինում «խոնարհեց՛, ապրեց՛», «հաւատով խոտովանիմը» և այլն, շատերը և թէ հասնում էին տրիպոլիսի մօտ բարձրագոյն ուսման, կարողանում էին մինչև անգամ իմանալ այն ծառի անունը, որից կախուեցաւ իսահակի տեղ զո՛հ եղած ոչխարը, և այն որից շինուած էր իւր չափայտը, — բայց, աւագ, մի և նոյն ժամանակը կորցնում էին այն բաները և այն պարզեցները, որոնք ընծայված էին բնութիւնից՝ այն է եռանդը, հաստատ մտածողութեան կարողութիւն և առողջութիւն... Չը նայելով որ այդպիսի ուսումը վնասակար էր, իւր վատ կողմերը ունէր և կեանքի մէջ բոլորովին անգործադրելի էր մնում, այնուամենայնիւ հարկաւոր է խոտովանել որ զգաւորապէս դա է պատճառ եղել Անդրկովկասում և մասամբ Տաճկաստանում վաճառականութիւնը հայոց ապահովելու... Անդրկովկասում այդ «խոնարհեց՛ և ապրեց՛» է պօխան շուտով անցաւ և տեղը տուեց աւելի զօրեղին, այն է չինովիկական,

նրանք, բացի իրանց սեփական անձից, որ Եւրոպական հասարակական կարծիքը, Եւրոպական լուսաւորութիւնը, Եւրոպական քաղաքականութիւնը չէ էլ յիշում թէ նոքա կան աշխարհիս երեսին, թէ նոքա էլ մասն ունեն արեւելեան ինդրի մէջ, թէ նոքա էլ ուղում են ապրել, շունչ քաշել, իրաւունք ունեն մարդավայել կեանք վարել...

Հայերը իրանք են մեղաւոր, որ ամբողջ լուսաւորված աշխարհը նրանց մոռացել է: Նոքա իրանց մասին չեն խօսում, ճայն չեն բարձրացնում, անչափ ստրկական ոգի, ստրկական բնաւորութիւն ունեն:

Եւ այժմ երբ ուսաց զօրքերը Հայաստանը մոռնելով յայտնում են թափառորի կամքը Փոխարքայի բերանով՝ թէ գալիս են

կամ աւելի լաւ ասած գրադրական էպօխային, Ուսումնարանները լցվում են այդ միջոցին համարեա բոլոր հայոց երեխաներով, բայց զարմանալիս այն է որ այդ թուի մի նշանաւոր մասը կազմում էին գիւղացիները, Բաղդաժ են կոչեց եւալ, բայց սակաւք են ընտրեալ: Այդ խեղճերից ի հարկէ շատ քիչերն էին մովրդութիւն կամ նորա օգնականի պաշտօնին հասնում, միւս մնացած մասը իւրեան գրադրութեան տալով, թարգմանի կամ շատ շատ սեղանապէս պաշտօնում կանգ էր առնում: Այդ պաշտօններին հասնելու համար երբեմն բաւական էին համարում գաւառական ուսումնարանի առաջին կամ երկրորդ դաստան կուրսը աւարտել: 1868 թիւն էր որ ազատեց մեր անդրկովկասեան երկրատարրութիւնը այդպիսի ուղղութիւնից...

Այժմ թէ Ռուսաստանի և թէ արտասահմանի համալսարաններում կարելի է տեսնել հայոց ուսանողների մի նշանաւոր քանակութիւն պաւլոպոլսից և այլ գիւղութեանը:

Մենք տեսնում ենք որ հայերը ծոյլ չեն մնացել և միշտ ջանացել են թէ հարստութիւն և թէ ուսումնի ստանալու, բայց մի զգուշոր բան, որը մեզ համար կեանքի և մահուան խնդիր է, այն է՝ Եւրոպացուց համակրութիւնը հայերը չեն կարողացել ստանալ:

Եւրոպացին որքան աւելի մեր կեանքի մէջն է մտնում, այնքան աւելի զգում է զգալի մեզ հակակրութիւն, նա մեզ բոլոր արեւելեան քրիստոնեայ նաև մասնատկան ազգերից, թէ բարոյական և թէ մտաւոր կողմանէ ստոր է դասում, չը նայելով որ հայերը վերջին աստիճանի հաւատարիմ են գտնուած թէ մասնաւոր և թէ պետական ծառայութիւններում: Ինչ է արդեօք զրա պատճառը, Միթէ այն խաբեարարութիւնները, որոնք լինում են այս և այն տեղ հայերի մէջ... Չեն պատահում միթէ այդ խաբեարարութիւնները և կողոպտութիւնները այն բարձր լուսաւորված Եւրոպացի ազգերի մէջ, միթէ սուտ են այնքան բանկային սնանկութիւնները, միթէ այնքան քաղցածութիւնից հիւանդացող և մեր նոյնները հայերի մէջն են միայն... ով էր թօմասը և ինչ ազգի էր պատկանում, որը իւրեան ջնջին զրամական շահերի համար պատճառ եղաւ մի ամբողջ նաւի խորտակման բազմաթիւ ճանապարհորդներով: Որ ազգին էին պատկանում ստորութիւնը վաճառականութեամբ պարապաւորները: Սոքա և սոցա նման շատ երեւոյթներ ազ-

ճնշվածներին և նեղացածներին պաշտպանելու համար, անգլիական ինտրիգան ճայն է բարձրացնում, հաւատացնելով որ Եւրոպան երբեք չէ թոյլ տայ որ Ռուսաստանը վերցնէ Հայաստանը: Այդ անգլիական արձագանքը մենք գտնում ենք գերմանական «Kölnische Zeitung» լրագրում: Այո՛, այդ լրագիրը հաւատացնում է որ Ռուսաստանը զիտաւորութիւն ունէ միացնել իրան Հայաստանը, բայց աւելացնում է լրագիրը, Եւրոպան երբեք չէ թոյլ տայ որ այդ տեսակ բան կատարվի...

Հասարակ և բնական առողջ դատողութեամբ կուզենայինք հարցնել՝ արեւմտեան Եւրոպային ի՞նչ փոյթը Հայաստանը ում ձեռքը կը լինի: Կարծես թէ նա, այդ լուսաւորված Եւրոպան, և մանա-

զերի կեանքի մէջ ապացոյց են որ ոչ մի ազգ չեն ևս չէ հասած բարձր կատարեալ բարոյականութեանը... Եւ միթէ մարդիկ կարող են հասնել կատարելութեանը: Ուրեմն ինչ է պատճառը որ մենք Եւրոպացուց համակրութիւնը, որոյ հարկաւորութիւնը և անհրաժեշտութիւնը անա այս օրերս իւրաքանչիւրը մեզանից զգում է, չենք գրաւել և չենք էլ կարողանում գրաւել, ունենք արդեօք որ և իցէ պակասութիւն, որ միւս ազգերը չունեն և որը պատճառ է դառնում Եւրոպացուց զգալի մեզ հակակրութեան: Ցաւելով պէտք է ասեմ այն, մենք ունենք մի պակասութիւն, և մի մեծ պակասութիւն, որը մի տեսակ թոյնի նման մեզ կամաց կամաց հիւանդացրել ու դարձել է մի ժառանգական հիւանդութիւն, այնպէս որ մենք նորա մէջ ծնունդ և սնունդ առնելով, չենք կարողանում նոր վատ ներգործութիւնը զգալ, չենք ուղում մեր կեանքից այդ հիւանդութիւնը արմատախիլ առնել: Դա մեր ստրկական դատարարականութիւնն է, որը մեզ երեխայութիւնից աւանդում են մեր ծնողները և մեզ չըբազատող հասարակութիւնը: Հէնց որ երեխան փոքր ինչ լիզու է ստանում, կարողանում է իւրեան ցանկութիւնները և մտքը, քերը արտայայտել, նա իսկոյն ենթարկվում է սաստիկ բռնաւոր կօտորօյի ընտանեկան կեանքում: Նորա համար մինչև իւրեան հասակ առնելը անմատչելի և արգելած է ոչ միայն որ և իցէ հասարակութիւն, այլ և այն նեղ ընտանեկան չըբանը, որը կայանում է նրա ամենամօտ բարեկամներից: Ամենամեծ առաքինութիւն, որը մեզանում երեխայից պահանջվում է՝ ամօթ խաճճութիւն է: Փոխանակ նորա ֆիզիքական և մտաւոր ոյժը զարգացնելու թէ խաղելով և թէ նորա միամիտ խօսակցութեամբ՝ նրանից պահանջվում է հանգրաւորութիւն և լուսթիւն: փոխանակ սիրոյ՝ ծնողքը աւանդում են մեր երեխային երկիւղ զգալի ինքեանք, երեխան սկսում է նայել նրանց վրա իրեւ իւրեան չարչարողների վրա և այդ է պատճառը որ նոքա հասակները ստացած ժամանակին էլ նրանց չեն մատուցանում յարգանք բոստարժանք: միմի բանիւ երեխայի մատաղ կեանքի վրա ծնողները զօրծ են գնում մի սաստիկ ինկվիզիցիա, և այս բոլորը անում են յանուն բարոյականութեան, յանուն առաքինութեան: Այսպիսի հանգամանքները տակ մեծանալով երեխան և հասակը առնելով բոլորովին անխորձ մտնում է կեանքի մէջ: Այստեղ թէ հասարակութիւնը թէ ընկե-

ւանդ Եւրոպան շատ է հոգացել Հայաստանի քրիստոնեաների վրա, որ այժմ նրա համաձայնութիւնն էլ անհրաժեշտ կը լինէր Հայաստանը Թիւրքիայի ձեռքից խելո՛ համար: Կամ հարցնող լինի՝ ի՞նչ միութարութիւն է արեւմտեան Եւրոպայի և մանաւոր Եւրոպայի համար որ Հայաստանը էլի ստորկացած մնաց մասնատկանութեան ճնշման տակ...

Ի՞նչ օգուտ է բերել Հայաստանին Եւրոպան, մանաւոր Եւրոպան: Երբ է հոգացել Եւրոպան Հայաստանի ճնշված քրիստոնեաների համար Թիւրքիայից մարդկային իրաւունքները պահանջելու... Եւրոպան միշտ հետևում էր իր անձնական օգուտներին, իր նիւթական շահերին... Իսկ Փրանսիան, երբ Նապոլէօն III-ի

րութիւնը և այլն բոլորովին խորթ են երեւում նրան, նա ահաւայտ զգում է իւրեան քայլերի և մտքերի անհաստատութիւնը, նա չունի հաստատ կամք և հաւատ զգալի իւր արածները և մտքերը, նա երկնչում է իր անհատական, ինքնուրոյն քայլերից, ի վերջոյ զգալով իւր այս բոլոր պակասութիւնները ախտաւոր է ուղղել, բայց երբ նա դրա դժուարութիւնը տեսնում է արդէն ոչ է լինում... յուսահատուած թողնում է նա բոլոր ինքնութիւն և հասարակութիւն, բաւականաբաւ շատ մի սահմանափակուած չըբանով: Այս պոպէս անցնում է նորա բոլոր կեանքը անօգուտ թէ հասարակութեան և թէ իւր համար:

Այսպիսի պակասութիւնները, երբ մեզ արդէն մարմին և արիւն դարձած են լինում, Եւրոպացին որը սիրում է հաստատ կամք և միտք, հասարակութիւն և բնկերութիւն, ծանօթանում է մեր կեանքի հետ և չուտով կազմում է մի համոզմունք, որ մենք ստրկական ազգ ենք, չունենք ընդունակութիւն հաստատ մտածելու և խորհելու և այլն: Երեւի բնագէտ Ֆօլտը ասում է իւրեան գրվածքների մինի մէջ՝ «Առաջագիմութեան ուղին այնքան վնասակար չէ, որքան այնպիսի դաշտափարներ, որոնցից հասարակութեան և մարդկութեան անօգուտ անդամներ, արժանի չեն պատել և յարգանաց:

Մեր ընտանեկան դատարարականութիւնը մեզ համար նշանաւոր հարց է:

Այս վերջին ժամանակները փորձը մեզ ցոյց տուաւ որ մենք մի պակասութիւն ունենք, որ մեր անբաղդութիւն է և զգալի մեզ միւս ազգերի կողմանէ հակակրութեան (անախաճախի) օգտաւ: Դա ինչու, և որ այդ պակասութեան սերմը մեր մանկական և ընտանեկան կեանքի մէջն է՝ չէ կարելի կատարել: Ուրեմն աշխատենք քրիստոնեաբար սիրել և կրթել մեր որդւոցը, տալ մեր ընտանեկան կեանքին բարոյական ուղղութիւն, արմատախիլ առնել ամեն բան ինչ որ մեզ մասնատկանութիւն է տուել և ինչ որ կրում է կեղծ ստրկութեան:

Ստորագրող, 20 ապրիլ 77.

Ս. Ե.

ժամանակ ամենակարող էր թիւր-
քիայում, ի՞նչ արու թիւրքիա-
հպատակ բրիտանականների համար,
բացի կղերական երկպառակու-
թիւնները նրանց մէջ գրգռելուց,
կաթօլիկութեան և պապականու-
թեան ազդեցութիւնը արեւելեան
բրիտանականների մէջ տարածե-
լուց....

Արեւելեան ի՞նչ է արել մեզ
արեւմտեան Եւրոպայի, ի՞նչ օգուտ է
բերել մեզ, երբ է հոգ տարել ա-
սիական բրիտանականների վրա, որ
այժմ իրաւունք ունենար խորհրդ-
դակցական ձայն ունենալ հայերի
քաղաքական վեճակի վճռելու մէջ:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶԻՄԱՆ ԲԵՄԻՑ

Գնդապետ Կոմ Գրաբէ Կուլայից դուրս
եկած, և գնեկալ Լօռի-Մէլիքով Վիլնի-
վից ապրիլի 26-ին մտան Կազանի քաղաքը
առանց որ և է ընդդիմադրութիւն պատա-
հելու: Այդ քաղաքում և վեճակում արդէն
մոյշմուտեցաւ մեր կառավարութիւնը: Բնակիչ-
ները ամեն տեղ յանձնում են ռուսաց զոր-
քերին վառօր և գէշեր, որ թիւրքաց տե-
րութիւնը նրանց բաժանած էր ռուսաց
զորքին ընդդիմադրութիւն անելու համար:
Կազանի քաղաքը շրջապատող գիւղերի
տանուտերը ներկայացան զօրքի առջև
իրանց խնարհութիւնը յայտնելու համար:
Հեծելազորը գնեկալ Ներսիսեանի առաջ-
նորդութեամբ ապրիլի 26-ին անցնելով Այ-
նալից գէպի Թօփաշէի, Զախմաուր և Կոմբ
և հետագայում երկրի զիւրքը, յետ գալու-
ժամանակ բաւական տաք կռիւ է ունեցել
գիւղացի թիւրքաց զօրքերին, որոնք Վար-
սից ուղարկվեցան ռուսաց զօրքի ընթացքին
ընդդիմադրութիւն անելու համար: Թիւրքաց
զօրքը բաղկացած էր Վարսի մէջ կղած բոլոր
հեծելազորներին, և բաւական հետեւակ
զօրքից և մի բաւական: Կռիւ ժամանակ
ռուսաց զօրքի կողմից վերաւորված են մա-
յոր Կոմ Լօռի, պօրուչի Վեկիլով և ութ
սօլդատներ: Թիւրքերը յետ մղվեցան Բերդի-
չայ: Զօրքից կատարած հետապնդումն
ժամանակ բռնվեցաւ թիւրքաց փօսաբ որ
Վարս էր գնում, և գերի ընկան 5 թիւրքաց
պահապան սօլդատներ: Ապրիլի 25-ին ռու-
սաց անկախ հեծելազորից 24 մարդ իշ-
խան Նակաշիճէի առաջնորդութեամբ լող
տալով անցան Կուր գետը Ուր (գուցէ Ու-
րու) գիւղի մօտ և ընկնելով թիւրքաց զօրքի
մի խմբի վրա փակցրին թիւրքերին, գերի
առնելով մի թուրք ինժեներ, որ նոր էր եկած
Կ. Պօլսից և երեք բաշխուղիներին: «ԵՊՈՒ.
Вѣстн.» լրագրին Իգդիրից հետագրում են որ
ապրիլի 26-ին Երևանեան զօրքը մասն Գի-
յալին քաղաքը: Բնակիչները յայտնեցին
իրանց խնարհութիւնը:

ՄԵՐ ՀՈԳԵՒՈՐԱՎԱՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Շատ ժամանակ չէ ինչ և կամեցայ մի յո-
ղուած գրել և ցոյց տալ մեր ազգայն հո-
գեւորականների (քահանաների) ցաւալի վի-

ճակը, աչքի առաջ ունենալով մեր աղէտ,
անգործութիւն, անպատրաստ և միայն խմելու և
ուտելու ընդունակ տիրացունքներ, բայց մի
և նոյն ժամանակ մտածելով որ նոյն խնդրի
վերաբերութեամբ մշակող շատ անգամ է
գրել և բամբակաբար ոչինչ հետեւանք չէ
հասել թողնել որպէս զի յօգուտն աճայ
բարձրաց յանապատիւ չը դառնար: 1874
թ., երբ ևս Ներսիսեան զարգում ուսանող
էի, իմ ընկերներից ինչ հոգի ազգասիրական
հոգով վառուած միաբերան վճռեցին լինել
քահանայ, հաստատ համոզուած լինելով այն
անուրանալի ճշմարտութեան վրա, որ հո-
գեւորականութիւնը կարելի է ուղղել երկու-
կերպ մեր ունենալով օրինաւոր և հասկա-
ցող առաջնորդներ, իսկ միւսը, որ ամենա-
գլխաւորն է, ունենալ պաշտօնի յարմար, ժա-
մանակին պահանջման համաձայն քահանա-
ներ ևս յիրաւի աւելորդ է աղաքակել և ասել
թէ մեր հոգեւորականութիւնը անպէտք է,
միջոցաւ նորանով ոչ հոգեւորականութիւն է
ուղղում մեզ լսել և ոչ էլ ժողովուրդը հաս-
կանում իւր իրաւունքները Ուրեմն եթէ կու-
մենում ենք որ զօրքը աջողվի, հարկաւոր է
զօրքին տեղակի գործակատարներ ունենալ...
Այսպէս ուրեմն եթէ մենք կամենում ենք մեր
հոգեւորականութեան բարեկաւութիւնը, պէտք
է ունենանք ռուսում առած քահանաներ և
սորա համար էլ ամեն մի անհատ պարտա-
կան է իւր կարողութեան չափ օգնել և այն
էլ զօրքով և ոչ թէ խօսքով: Ահա այս էր
իմ վերջ յիշված երիտասարդների նպատակը
և սորա համար էլ խորհելով, ինչպէս յի-
շում են, իւրեանց ուսուցիչների հետ վճռե-
ցին, այսպէս ասած, զոհել իւրեանց կենքի
փայտելութիւնները: Վերջիվերջ պարտնեցին
չորսը աշխարհական լինելով, շտապեցին ա-
զատուել հարկաւորութենից:

Բայց ի՞նչ էք կարծում, ընթերցողք, նորա
հասան իւրեանց նպատակին, կարողացան
արժանանալ քահանայութեան: Այ, որով-
հեաւ մէկը դեռ բովում չէր, միւսը երի-
տասարդ էր, երբեք մշակիլ թղթակից էր,
ուրեմն և հոգեւորականութեան հակառակ...
չորսորդ տիրացութիւն չարած, հինգերորդը
շտապիս (պէտք է հասկանալ արդարաւս)
և այն: Այսպէս ուրեմն մեր երիտասարդների
ազգասիրական բարի նպատակը թաղուեցաւ
գեանի տակ, իսկ իրանք ստիպուեցան ցրուել
այլ և այլ կողմեր: Ճշմարտան ասեմ, որքան
գովել և ուրախել էր այն երիտասարդների
նպատակը, այնքան ստիպել ու ցաւալի է մեր
մի քանի իշխանաւորների վարմունքը այս-
պիսի գէպերում:

Երբեք տարի անցաւ այս պատմութենից
յետոյ: Այս երեք տարուայ մէջ շատ փո-
փոխութիւններ եղան Թիֆլիսում: առաջ-
նորդը փոխուեց, առաջնորդարանի դռները,
որք մինչև ցայժմ փակուած էին, վերջապէս
բացուեցան ամենքի համար, նորին սրբա-
նութեան կամքով ժողովներ կայացան, ժո-
ղովներում ուսումնարանների և քահանաների
վեճակի բարձրութեանց համար գնաղան
հարցեր, առաջարկուեցան, հասարակութեան
հասկացող մասը կարողացաւ իր մտքերը ար-
տայայտել և այլն:

Բայց մի բան որ շատ ուրախացրեց ինձ,
ևս հարկաւոր եմ համարում յայտնել և մեր
ընթերցողներին, այն է Ներսիսեան զար-
ցում ռուսում առած երիտասարդներից շո-
տերը, տեսնելով լուսաւորուած առաջնորդի
նշանակելը, կամենում են օգնել նորան.
պարզ ասեմ ցանկանում են լինել քա-
հանայ: Զր գիտեմ որքան ընդունելութիւն
կը գտնի այս ուրախակ երեւոյթը նորին
սրբազնութեան առաջ, միայն ինձ այսքան
յայտնի է, որ Թիֆլիսի առաջնորդը այդ-
պիսի երիտասարդներից մի քանիսին յոր-
դորելով իւր կողմը բաշխելով, կընդառնակէ
իւր ազգայնը, կը ծառայէ իւր պաշտօնի
բուն նպատակներից մինին և մեր հասարա-

կութիւնը, որ մինչև այժմ խորթ աչքով է
նայել իւր եկեղեցականների վրա, կը միա-
նայ, կը հաշտուի նրանց հետ: Այն անկողն
և սիրալիր հաւատարմութիւնը, որ երբեմն
կար ժողովրդականի և հոգեւորականի մէջ,
գոնէ, մասամբ կը նորոգուի. այն հաստատուն
կապը, որով մի ժամանակ այս երկու հա-
րազատ եղբայրակիցները՝ հոգեւորականները
և աշխարհականները կապուած էին, կամ-
բանայ: Հաստատ համոզուած եմ որ շատերը
ընթերցողներից ինձ կը պատասխանեն միմե-
նորսեան զարգում աւարտածները այնքան
պատրաստուած են քահանայական ծանր
կոչման համար, որ հասարակութիւնը հա-
ւատ ընծայէ նոցա և իրան բարոյական ուղ-
ղութիւն տալու ամեն յանձն նոցան: Զը-
մարիտ է քահանայութիւնը մի այնպիսի
դժուար պաշտօն է, որ նորան ճշգրտութեամբ
կատարելը մեծ զարգացում է հարկաւոր, բայց
և այնպէս աչքի առաջ ունենալով այն հաս-
կանքը որ մեր Կովկասում հայերիս հա-
մար Ներսիսեան զարգող ազգային կրթու-
թիւն տալու համար այնպիսի մի զարգաց է,
որի նմանը այս րօպէիս չը կայ, ուշադրու-
թիւն դարձնելով այն ցաւալի երեւոյթի վրա,
որ մեր թէ ներկայ և թէ ապագայ հոգեւորա-
կանները (քահանաները) չունեն այն ուսումը,
ինչ որ ունեն Ներսիսեան զարգող աշակերտ-
ները, ուշք դարձնելով և այն երեւոյթի վրա,
որ մեր աւելի բարձր կրթութիւն ստացած
երիտասարդները առ այժմ չեն ցանկանում
այդ ճանապարհով օգնական լինել ազգին,
ևս վստահ կերպով կարող եմ ասել որ այդ-
պիսի երեւոյթ կարող է ուրախակ լինել մեզ
համար: Կիրառութեամբ արգելք նոցա միտքը,
ցանկացող երիտասարդները կը հասնեն
իրանց և հանգուցեալ Ներսեան կաթողիկոսի
ցանկալի և սուրբ նպատակին... ևս կար-
ծում եմ այդ Ուրովհետեւ մենք ունենք այժմ
այնպիսի առաջնորդ, որ հասկանում է ժա-
մանակին հետ առաջ գնալ, յարգում և լսում
հասկացողներին, մասնւոր է ազգի և եկե-
ղեցայ բարօրութեան վերա և այլն: Իսկ երբ
այս այսպէս կը լինի, երբ Գորբիէլ արքե-
պիսկոպոս ոչ թէ չի մերժի նոցա առաջար-
կութիւնը, այլ մինչև անգամ կը խրախուսէ,
կը հրաւիրէ այդպիսիներին և կը ձեռնադրէ,
այն ժամանակ կը մնայ ինձ վրեժայդ նպա-
տակին ձգտող պարտնեքներ և ասել նայե-
ցէք մեր այժմեան հոգեւորականների վրա և
տեսէք թէ ինչքան տարբերութիւն կայ գնա-
ցած ժամանակների և ներկայիս հոգեւորա-
կանաց մէջ, սքեա հետ ևս թէ միմեանց և
թէ ժողովուրդը այնպէս ինչպէս երկիւղը երկ-
րից, սքեա մեր եղբայրակիցներն են, բայց
չեն ուղղում մեզ լսել, մեր ցաւերին դեղ դնել,
չեն ծանալում ժամանակին հոգին և չը գի-
տեն նորա հետ առաջ գնալ:

Ա.

ՆԱՄԱԿ ՆԵՐՔԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ

Ապրիլի 21-ին

Մեր ժողովուրդը վերջին տարւոյ տարւոյ հա-
տարակայ ամեն բանը բարձի թողի արած ոչինչ
չէ գործել. այնպէս որ կարելի է ասել մեզանում
ոչինչ չը կայ հասարակայ: Այսու ամենաշեղ-
ում հետ ևս խօսք բանալի կը գտնուած թէ
մեր զարգող հոգեւորքի մէջ է — եթէ կզանի կա-
րելի է «զարգող» անունը տալ — և ոչինչ յառաջ-
գիւնութեան չէ կարելի սպասել, քանի որ ոչ նիւ-
թապէս ապահոված է և ոչ հոգաւորաբար ու տե-
սուչ ունի: Եկեղեցին թէ ներսից և թէ դրսից
քարուքանդ է լինում ու նորոգութիւնը անհրա-
ժեշտ է. երեցփոխանի պաշտօնակատարութեան
ժամանակը վաղուց լրացած լինելով ակամայ է
վարում նոյն պաշտօնը, հասարակութիւնը ոչ
հաշիւ է տեսնում հետն և ոչ արձակում է նո-
րան: Եկեղեցական և ժողովուրդական փողոք կան
այնպիսի անձանց մօտ, որոնք իրանց պարզ-
քերը կամովին վճարելու աղուութիւն չունեն:

Վարեհանդեր և արտաստեղեր կան հասարա-
կաց՝ որ մի յայտնի երկպառակութեան պատ-
ճառով ոչ թէ միայն մնում են անաշակ և ան-
շահ, այլ և գուցէ շատ չի անցնի և կողմակի
մարդիկ կը սեփականացնեն իրանց, մեր երկպա-
ռակութիւնից և անհոգութիւնից օգուտ քաղե-
լով: — Այո, այս ամենը աւելի ևս խոտաւորում
եմք և անտարբերութեամբ գնում մեր անձնա-
կան գործերի ետեկից: Փորձեր կզած են մի քանի
անգամ այս բաները կարգի դնելու, բայց միշտ
անօգուտ. վերջին փորձերից մէկն էր այն ժո-
ղովը, որտեղից վերադարձած՝ գրում եմ այս
նամակը: Արդարեւ «հայերը սովորութիւն ունեն
մի բանի վրա գնդապետելու, բայց երբ որ
նրանց գնդապետ լսելուց յետոյ, միջոց են ցոյց
տալիս այս կամ այն պակասութիւնից ազատվե-
լու համար, — հայը այդ քո տուած միջոցը չէ
ընդունում, չէ փորձում անգամ գործ դնելու և
զարձեալ չարունակում է գնդապետի...» (Մը-
շակ 77 թ. № 22 առաջ. յօդ.):

Երեք-չորս անձանց մէջ ծագել էր միտք ժո-
ղով գումարելով ընտրել մի քանի հոգի, որոնք
յանձն առնէին հոգաբարձու լինել, կարգադրել
հասարակաց գործերը, ժողով գումարեկցաւ այս
ատիկով կրկու անգամ և ուսանց անձամբ ու
կրկուս փնտրեցան թիւրքից, ուսանց անտարբեր
լուծութիւնից յետոյ լուծվեցաւ. ամեն մարդ գնաց
իր տուն գնդապետելով և համոզված թէ՛ մի-
զանս ու ոչինչ չէ և կարելի ասել և
հասարակութեան մօտ: Միմե Կարկաւոր է
ասել, արգելադրել միայն անձնական անագ-
նիս չաճն էր ետակաւորութեան հետ միասին,
ինչպէս և ամեն տեղ ամեն այսպիսի գործե-
րում...

Թ. Ա.

ՆԱՄԱԿ ՔՈՒՐԹԱՅԻՍԻՑ

Ապրիլի 23-ին

Քուրթայի նահանգական դատարանում (ՕԵԲ.
ԵՄԵ) այս ապրիլի 12-ին քննուեցաւ տեղոյ
հայոց եկեղեցական հոգի գործը, որ ինչպէս երե-
ւում է գործից այդ հոգը սեփականացրել է մի
մարդ՝ Գեորգի Բերեւորի Վիլի և արդէն իրա հոգի
հետ միացնելով մի մեծ շինութիւն է կանգնե-
ցրել նրա վրա: Մեր եկեղեցու կողմից ներկայ
էր գտնվում աւագ քահանայ Եարալեանցը: Այդ
գործը սկզբում քննուեցաւ հաշտարար դատա-
րանում. հաշտարար դատարանը, այդ հոգի եկե-
ղեցու սեփականութիւնը հաստատելու համար
եկեղեցու կողմից ներկայացրած մարդկանց վը-
կայութիւնը անհիմն համարելով, մերժեց ու
առանց վիճակներին հարցնելու գործը Բերեւորի-
Վիլիի կողմը վճռեց: Մեր եկեղեցու ներկայա-
ցուցիչը, Եարալեանցը, այդ վճռով չը բաւակա-
նանալով, գործը նահանգական դատարանին
ներկայացրեց: Ամսոյ 12-ին նահանգական դա-
տարանը վճռեց որ հարցնելու եկեղեցու կողմից
ներկայացրած վիճակներին: Հիմնուելով հասարա-
կութեան խօսակցութեան վրա պէտք է որ գործը
եկեղեցու կողմը վճռվի. բայց դեռ յայտնի չէ
թէ երբ պէտք է վիճակներին հարցնեն և երբ այդ
գործը վերջնական վճիռ կը ստանայ: Կաշիա-
տենք ընթերցողներին ներկայացնելու իրա ժա-
մանակին այդ գործի վերջնական վճիռը:

Քուրթայի այս միջոցում, պատերազմի պատ-
ճառով, Մե ծովի եղերքի վրա գտնվող մի քանի
քաղաքների բնակիչների պատասխանաւորն է
դարձած: Այդ քաղաքների բնակիչները պատե-
րազմից երկիւղ կրելով, գաղթեցին մեր քա-
ղաքը: Այդ պատճառով Քուրթայիում բնակա-
րանները շատ թանկացան: Մի քանի ընտա-
նիքներ վարձում են փողերի տուն երկու կամ
երեք սենեակներով բաղկացած ու մէջը դեժ-
վարութեամբ տեղաւորվելով ապրում են, Պա-
շաբեղէնը մէկի տեղ երկու գինը ստացաւ և
աչպէս մեծ թանկութիւն է տիրում Քուրթա-
յիում:

Անցեալ կիրակի օրը (ապրիլի 17-ին) արժա-
նապատիւ աւագ քահանայ Եարալեանցը եկե-
ղեցում պատարազի ժամանակ ժողովրդին յայտ-
նեց ՆՈՐԻՆ ՄԵՆՈՒԹԱՆ ապրիլի 12-ին Կի-
լիսեւում այսու ճառի և մանրիկեւոր լուսնադա-
կութիւնը և ցանկալով մեր հօր Տէրութեանը

S. S. U.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ խնդրում են ուղղել հետևեալ սխալը
«Մշակ» լրագրի № 24-ի մէջ, Կարալէթի նա-
մակում սխալմամբ ասված էր թէ այդ գիւղում
վրացիների թիւը 150 տուն է, բայց պէտք է
լինէր 50 տուն:

ԹԻՖԼԻՍԻ՝ ԼԵՐԻՇՈՒՄԻ ամսագրին բաժնու
բանի մի անգամ այս վերջին օրերս կոնցերտ
ներ են եղել, որոնք տուած են եղել Թիֆլիսի
արհեստագիտական ընկերութեան կողմից, ժո
ղովուրդը շատ է լինում այդ կոնցերտներին
և՛յդ կոնցերտները ներկայացնում են հասարա
կութեան բազմակողմանի զուարճութիւններ՝ ֆե
ստիֆեան (հարիւրազուլիւն), երաժշտութիւն և
գինիանի սպանիներ:

Տիկին Մարգարիտ Անադչեան գրում է՝
 «Բեզ ՆԵՐՔԻՆ-ԱՌՈՒԼԻՍԻՑ հետեևեալ» «Մեզ
 բերում ուր կան մօտ 1000 հոգի բնակիչներ,
 մէկ տարվայ ընթացքում, այսինքն 1876 թ-ի
 ապրիլ ամսից մինչև 1877 թ. ապրիլը, պատա-
 ճեկ են 31 ծնունդ, որոցց 17 արական են և 14
 իգական, 7 պատկերն են 24 մահ, որոցցից 4 նոր
 ծնված երեխաներն են եղել, 8 երեք տարեկա-
 յից պակաս հասակում (երեքը կարմրուկից) 2
 երեքը 60—70 տարեկան, վերջապէս մէկ երի-
 տասարդը մեռած է, իսկ միւսը սպանված է
 տարութեան մէջ, Այս տեղեկութիւնները ձեռ-
 ղարկու գիտեմ որ սչինչ առանձին օգուտ չունի,
 քանի որ ուրիշ հայաբնակ տեղերից վիճակա-
 րական տեղեկութիւնները չեն հաղորդվում և
 են հրատարակվում, քայց լսում եմ որ ամեն
 խական քահանայ իր ժողովրդի մէջ պատահած
 նշույթ, պատկի և մահի մասին ամեն տարի հա-
 ւար է տալիս, կամ պիտի տայ հոգեքո իշխա-
 ութեանը։ Ի՞նչ կարծիքով «Արարատ» ամսա-
 իրը, իբրև նոգեորակութեան օրգան, դոնեա-
 իր ծառայութիւն արած կը լինէր ազգին, եթէ
 բառարակէր այդ տեսակ տեղեկութիւնները։»

ԳՕՐՈՒՑ մեզ գրում են որ մօտ օրերումս
եախլալ զիտը, որ, անցնում է Գօրու արևմտեան
ղավից, այնքան աւելացաւ, որ նոյն կողմում
ի ափին կառուցած տներին մի կարգ ջրով չըր-
կանաւորեցաւ: Տները ափերէն շատ մօտիկ են
մօտ՝

ԱՆԷՔՍԱՆԿԻԱՊՈԼԻՑ մեզ գրում են: «Մեր
որ առած երկիրների բնակիչները, թէ հայ, թէ
ազգի և թէ թուրք, ինչպէս հաւատացնում են
կանառեսները, այնքան զոհ են իրանց նոր
ռոկմէնից որ զգում են իրանց նորից աշխարհ
լած և վերածնված: Նոր նուաճած երկիրների
ածիկները մի քանիսն են իբրեւանի լավում է
ն համադմուները, թէ ռուսաց կայսրը ոչ թէ
այն քրիստոնէանների ազատութեան համար է

պատերազմում բռնաւորութեան դէմ, այլ բոլոր հարստահարուածների համար, թէ քրիստոնեաների և թէ մահմետականների համար.)»

Մեր երեխաներն թղթակիցը մեզ գրում է ապրիլի 25-ին՝ «Ամբողջ շաբաթը այստեղ անդադար անձրևներ են գալիս, սորա հետևանքը էժանութիւն է առաջին հարկաւորութեան արգիւնդները, կարծես բոլորներն պատրաստակամ ասարի չէ, այնքան էժան են ամենակարկաւոր մթերքները, գները զրեթէ նոյն են ինչ որ սովորական են լինում: Ումանք կարծում են որ ապրիլի էլ էժանութիւն կը լինի: Այժմ հացը իրականութեամբ արժէ 22—24 ռուբլ, բրինձի պուրկը 1 ռուբլ 50 կոպէկ, մսի ֆունտը 7 կոպ., իւղը 10 ռուբլ, շաքարը նոյնպէս:»

ՅԵՐԵՄԻԱՆԻՅ մեզ գրում են՝ «Զէ կարելի չնորոշակալութիւն չը յայտնել փոստայի կառավարիկ պ. Ա. Մարգարեանին, որ կարգադրել է (Մշակիչ համաժողովի օրինաւոր բաժանորդներին հասցնել: Մինչև այժմ չատերը, բաժանորդ չը լինե՞լով, վերցնում էին ուրիշների համաժողով, այժմ ինչն է պ. կառավարիկը պահում է իր մօտ Ամիայն իսկական բաժանորդներին է տալիս):» — Այդ զէպքերը, ասում են, պատահում են բոլոր հայաբնակ քաղաքներում, Ահա հայի բնաւորութեան գեղեցիկ յատկութիւններից մինը ինչն չէ գրվում լրագրին, երբ կասես նրան թէ՛ ինչի չէք գրվում, կը պատասխանէ քեզ՝ «Բան չունիք... հայոց լրագրին գրվել միթէ արժէ...», իսկ ինչն գաղտնի կերպով վաղ կը տայ փոստայինը, ու բաժանորդից կը խլի իր համարը, կը գողնայ...»

«ԿԱՅԿԱՅ» լրագրին հեռագրով հաղորդում են
որ Ռուսաստանը հօլլանդական բանկիրների
միջնորդությամբ մի նոր փոխառություն է արել
82 միլիոն ռուբլ գումարի, կուպոններով վճար-
ման պայմանով Ֆրանսիայում և Գերմանիայում:

(«Մօսկւ, Բե՛՛՛՛») լրագրում կարդում ենք որ ԿԻՆՏԻՆԵՎՈՒՄ զինուորական իշխանութեան հրաժանով նորերումս հրացանահարվեց աւհնադանդանութեան մի բաւական նշանաւոր պաշտօնեայ, մի անձն որ յայտնի էր ամբողջ Ղազինային: Այդ իմաստ մահական պատիժը տրվեցաւ իշխաւ անձին, որովհետեւ նրան պատմականապատու համարեցին զօրքի ալիւրի մէջ մեծ բանակութեամբ կէր գտնելուն: Պատժվածի մոտերը ասված չէ: Լրագիրը ասուում է որ ինտելիդանտութեան մի քանի այլ պաշտօնեաները լաւանաւորվեցան խտր առնելու համար նշանակված գումարը վատնելու պատճառով:

«Մշակի» անցեալ № 29 մէջ խօսելով ներքին լուրերում ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային նախաձեռնի վրա, սխալմամբ տպվեցաւ 30 բուբլ, փոխանակ 30 հաղար բուբլ:

Այս օրերս մենք առիթ ունեցանք տեսնել
ԻՖԱԼԻՍՈՒՄ պատերազմական բեմից բերած
Ժուրջ գերիններին, Նրանց թուով կային մի քանի
Ֆիլեշերեր, Այժմ ստուռ են որ այդ գերինները
Լուրջակցեցան Ռուսական Ներքին գաւառ-
երը կեցութեան համար:

ԹԻՖԼԻՍԻ Քաղաքային վարչութիւնը յայտ-
ում է ընդհանուր սեղեկութեանը, որ Թիֆլիս
քաղաքում թափառական շիներին ոչնչացնելու
ամար ապրիլի 20-ին ներկայ թէի դաշնագիր
կապված ֆրանսիա՝պատակ պ. Լուի Ալլամի
ետ, Այդ կօնտրալիսի գօրութեամբ պ. Ալլամ
արտաստելում է՝ 1. Ամին օր առաւօտները,
մեռեւ և այնամար մինչև 8 օր առաւօտեան,
հենի Թիֆլիսի փողոցներում թափառական շինե-
րն ցանցով կամ արկանով (ճապանով) առանց
երբին չարչարելու կամ որ և է աղմուկ անելու,
փողոցներում և հրապարակներում բռնած
սարակ տեսակ շիներին, որոնց տէրերը չեն
յայտնի բռնած ժամանակին, տանել առան-
նի զորա համար պատրաստված տեղ և այնտեղ
նստացնել այդ շիներին, 3. Այն շիներին, որոնք
պատկանում են լաւ տեսակներին, այն է պու-
լի, նրկափառնդլէնդ, լեվրէտ, բուլդօզ, սէնքեր-
ըր անուանված և այլ տեսակներին պատկանող
երբին, որոնք թափառում են քաղաքում առանց
լուրի և առանց որ և է հսկողութեան, բռնել,
այց չը սպանելով նրանց պահել երեք օրվայ
նստցրում և իր հաշվով կրթակրել, Եթէ այդ
լոցին չան տէրը կը ներկայանայ, պէտք է
տ դարձնէ նրան իր յուրը, ստանալով տե-

րոջից երեք օրվայ անուշիկ վարձք մի բուրբ
Ընտիր տեսակներին պատկանող չներքին իրա-
ւունք ունի պահել և երեք օրից աւելի, բայց
երեք օր անցնելուց յետոյ հետեւեալ օրերի իւ-
րաքանչիւրի համար 40 կօպէկից աւելի վարձք
իրաւունք չունի պահանջելու, 4. Կատարած
չներքին, թէև ընտիր տեսակներին պատկանէին
պէտք է իսկոյն ոչնչացնէ և պահանձներին
թաղէ կտրտած մօրթիով, 5. Ընտիր տեսակնե-
րին պատկանող չներքին երեք օրվայ ժամանա-
կան վերջից ասօջ ոչնչացնելու համար պա-
տասխանատու պէտք է լինի շան տիրոջ առջև
նայելով սպանված շան արժողութեամբ, 6. Այն
տեղի մասին որ ունենալու է բռնած թափա-
ռական չներքին պահելու համար, պարտաւոր-
վում է հրատարակել տեղական լրագրներում
որպէս զի այն անձինք, որոնց չներք կը կորչեն,
կարողանալին ներկայանալ իրանց չունը յետ-
ստանալու համար, 7. Տէրերին, որոնք կը ներ-
կայանան իրանց չներք յետ ստանալու համար
պարտաւորվում է յետ դարձնել չունը, անպատ-
ճառ ստացական ընդունելով տիրոջից, որի վրա
նշանակված պէտք է լինի ընդունողի կոչումը
անուշը, հօր անուշը, և ասցանաւունը, նրա բնա-
կութեան տեղը և շան աօսանձնութիւնները,

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ፆጉገጽ

4. Պոլսից հաղորդում են լրագրիւններին, որ Սիրիայից եկած Բէդի Ֆ անուանված զօրքերը բերեցին ժանտախտ Թիւրքիայի մայրաքաղաքը: Զինուորական հիւանդանոցներէ մինում մեռնում են ամէն օր մօտ 30 մարդ: Երկու շաբաթվայ մէջ հիւանդացածներէ թիւը հասնում է 2000-ի: Բերայի մի ամբողջ թաղ, որ անուանվում է Այնալէ-Անմէ, վարակված է ժանտախտով: Թրանսիական «France» լրագրի թղթակիցը գրում է թէ ժանտախտով մեռնողները թաղվում են շատ անհոգ կերպով գերեզմանատան մէջ՝ դիակները շատ խոր չեն թաղվում գետնի տակ, այնպէս որ երկիւղ կայ թէ գերեզմանատանիցն էլ հիւանդութիւնը աւելի կը տարածվի քաղաքի մէջ:—Թիւրքաց զօրքից որ անցնում է Ասիայում, հեռագիր էր ստացւած 4. Պոլսում, իբր թէ ռուսները ջարդեցան և կորցրին մօտ 800 մարդ Բատումի մօտ: Հասան փաշան, այդ հեռագրի հեղինակը, աւելացնում է՝ «ճակատամարտը անուանակում է»: Եթէ ռուսաց զօրքը յաղթւած է, ինչպէս դարձեալ շարունակվում է ոյն ճակատամարտը,—այդ հասկանալի չէ: Երբզ է որ Թիւրքիան կամենում է սուս լուսերով սիրտ տալ թէ Թիւրքաց ամբոխին, թէ օրքին:— 4. Պոլսի գերմանական զեապան շանակված է պրինց Բոյս:

ԱՒՍՏՐՕ-ՈՒՆԳԱՐԻԱ

«Journal de St. Petersburg» լրագիրը
աղորդում է թե թիւրքաց Սուլթան ըն-
այեղ է Ունգարիայի Պեշտ մայրաքաղաքի
ամալսարանին Կորվենի զբոգարանը: Այդ
ստամական թանգազին ընծան Պեշտի Հա-
սարանին յետ դարձնելու ժամանակ Սափ-
էտ-փաշան, թիւրքաց արտաքին գործերի
նիստըր նամակով յայտնում է համալա-
սանի ղեկտորին, որ սուլթանը այդ ընծա-
արելու թիւնը Պեշտի համալսարանին անե-
լ կամեում է որ երկու ազգերի թիւր-
քի և ունգարացիների բարեկամական կա-
րըր աւելի սերտ լինեն—Կ. Պոլսի ուսա-
ղների պատգամաւորու թիւնը հասաւ Պեշտ
ազգըր: Մինչև Ունգարիայի մայրաքաղաք
անեղ Ունգարիայի բոլոր քաղաքներում
իւրքաց սօֆթաներին ունգարացիները ըն-
ւնում էին ամենափառաւոր կերպով: Բա-
քների փողոցները դրօշակներով զարդար-
ւ էին, իսկ երեկոյեան լուսաւորված էին:
Հոտում զրանց ընդունեցին ինչպէս թմա-
նին եղաւորսնեան: Եւսաւորսնեան

նում մոտ 50,000-ից բաղկացած ամբողջ
ընդունեց նրանց: «Neue Freie Presse» Լու-
րագրի թղթակիցը ասում է թէ սօՓթանե-
րից մէկի ասած ճառը ունգարական և թիւր-
քաց ազգերի ազգականութեան և սերտ բա-
րեկամութեան մասին ընդունվեցաւ ոգևորված
և անվերջանալի ծափահարութիւններով և
կեցցենքով ամբողջ չորովից.... Ահա ուրեմն
և մնացորդներն էլ սովորել են քաղաքական
դէմաւտարացիաներ անել խօսել եղբայրասի-
րութեան, ազգերի միմեանց մէջ ունեցած
բարեկամութեան ազատութեան և այլ այլ
տեսակ մեծ մեծ բաների վրա....

ՖԻԼՆՍԻԱ

Պետական բիւզժէտի հարցը շարունակում է հետաքրքրել ֆրանսիական հասարակական կարծիքը։ Պատգամաւորների ժողովի հանրապետական կուսակցութիւնը ամեն ջանք եւ աշխատութիւն է գործ դնում որ բիւզժէտի վերաբնեւը յետաձգվի մինչև աշունքը, որպէս զե սենատը, որին պէտք է ներկայացվի բիւզժէտը պատգամաւորների ժողովից յետոյ, ժամանակ չունենայ ուշադրութեամբ վերաբնեւնել այլ ստիպված լինի հաստատել պատգամաւորների ժողովի վճիռը։ «Moniteur Universel» լրագիրը հաւատացնում է որ տէրութիւնը մինիստրութեան հրաժարման ներքի կը յարուցանէ, եթէ պատգամաւորների ժողովը չը համաձայնէ վերաբնեւնել բիւզժէտը արձակուրդներից առաջ։ Բայց հանրապետական կուսակցութիւնը յոյս ունի որ մինիստրների խորհրդի նախագահ Ժիւլ Սիմոն իր սովորական փափուկ բնուորութեամբ դարձեալ զեջումն կանէ պատգամաւորների ժողովն եւ կը համաձայնվի յետագի պետական բիւզժէտի բնութիւնը մինչև աշունքը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— «St. Petersburg Herald» լրագրին հաղորդում է
 Լեհնայայի որ ինչպես Աւստրիայի թիւրքաց
 ետպանատունը հաղորդած էր Վիէնայի լրա-
 գրատերին, սուլթանը չուսով գնալու է Շուվա,
 բայց և կը լինի նրա զինուորական գլխաւոր
 նախարարը պատերազմի մասնակց։

— «Polit. Correspondenz» լրագիրը լսել է որ
օլգարխայում կազմվեան ասպետանքները խրմ-
բի, որոնք ուսուցաց զորքերի իօլգարիա մտնե-
ռն պէս, պէտք է ասպետանութեան զրօշալը
արճաքանիք։ Իօլգարիայում, ինչպէս չարդ-
ում է նոյն լրագիրը, բրիտանիաները վախը
ունեն թէ կրկնվեն անցեալ տարից կոտ-
ածները, թէն կառավարութիւնը ամեն միջոց-
նէն է զորք զնում որ ճանդատացնէ բրիտանիայ
զգաբնակութեան յուզված դրութիւնը։

— «Соврем. Извѣст.» Լրագրին հաղորդում են եռագրով Ավենիքից, որ յուսմաց կամավորներն արժանանան մեծ թվով անցան Թիւրքիայի սահմանները Ֆէսալիա և Էյպիր նահանգների բնակիչների թիւրքաց տէրութեան զէմ ապստամ- եղնելու նպատակով: Թիւրքաց զեսալան Ավենի- ում տեսնելով Թիւրքիայի զէմ յուսմաց ամ- րերի մէջ այդ չարժուովը սպառնում է թողնել ռուսատանը և կարելի այդ երկրի հետ ըստը իրողմամբական յարաբերութիւններին: Զը նա- րով Անգլիայի սպառնալիքին, կարծում են որ ռուսատանին և Թիւրքիայի մէջ պատերազմը նմախայեն է:

— Լրագիրներին հաղորդում են որ Սերբերի
աստիկ զինաւորովւմ է և մեծ պատերազմա-
ւն պատրաստութիւններ է տեսնում: Սերբերի
ամենազօր է իրան Թերեզիայից բուրժուական-
սի իշխանութիւն ղայտնել:

— Բազմաթիւ կամաւորներ անցան Սեբրիպէյ Զէրնգօրիայից Բօնիա և Հիւրէզօվնա նահանգները, Զէրնգօրիայի իշխան Նիկողայոս ամայից Բօնիայի ապստամբութեան պետեան սկսեց պատերազմը:

— Պարսից շահը յանկարծ հարստացել է, լուրացրեց լրագրողները պատմաբանն թէ մի գէրշակու գահաձէ գտել Շահը այդ իմացել է ի հարկէ իրան է սեփականացրել բոլոր գանձանակներով տարեկան վարձ գէրբվելի բնառանդին։ Այդ գանձը 3 միլիոն լիւրա արժէ։ Ուրիշ լրբից Բէնդէրբուշիրի մի պարսիկ հարստաճառական վախճանկեղով կտակել է շահին միլիոն լիւրա։

Իրանցիան իր ազատական կոսմոկոս-
տի երեսնով փորձեց նոր փորձ քաղաքական
նշակարութիւն ստանալու համար: Այնպիսի
պարամպլէտիս անդամ Շոտ. առաջարկեց
ինչ իրանցական պարամպլէտի վերականգ-
ն խնդրել: Բայց հասարակաց զանկիւնը (անդ-
նական ստորին պարամպլէտ) ձայնեցի բաց-

Խմբագիր — հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ